

VOORSTEL AB

CATEGORIE: Bespreekstuk

DATUM DB VERGADERING : 9 oktober 2017
DATUM AB VERGADERING : 31 oktober 2017
PORTEFEUILLEHOUDER : H. Pereboom
REGISTRATIENUMMER : Z/17/008996-61928
OPSTELLER : Bertho Bulthuis, telefoonnummer +31882331830

ONDERWERP

Beleidsvoorstel omvang waterschapszorg waterschap Drents Overijsselse Delta.

VOORSTEL

Beleidsvariant zes vaststellen voor de waterschapszorg binnen het waterschap Drents Overijsselse Delta waarmee het beleid voor de waterschapszorg is geharmoniseerd.

De essentie van de voorgestelde beleidsvariant zes bestaat uit de volgende indeling in A-watergangen en B-watergangen, met bijbehorende criteria:

A-watergangen:

- watergangen met meer dan 25 ltr/sec afvoer gedurende gemiddeld 1 tot 2 dagen per jaar;
- watergangen waarvoor specifieke watersysteendoelen gelden: aanvoer van water, GGOR, waterkwaliteit en waterberging/NBW.

B-watergangen:

- watergangen met meer dan 10 ltr/sec afvoer en minder dan 25 ltr/sec gedurende gemiddeld 1 tot 2 dagen per jaar;
- watergangen waarvoor specifieke watersysteendoelen gelden: aanvoer van water, GGOR, waterkwaliteit, waterberging/NBW en watergangen die van belang zijn voor ontwatering en afwatering ten behoeve van bebouwing in het landelijk gebied buiten de bebouwde kom;

Onderhoud van de B-watergangen wordt periodiek gecontroleerd middels een schouw.

SAMENVATTING

Aanleiding

Waterschapszorg richt zich op de zorg voor het systeem van watergangen en objecten, zoals vastgelegd in de legger van het waterschap. Het waterschap heeft daarbij de keuze welke watergangen het zelf onderhoudt (A-watergangen) en welke watergangen door de aanliggende grondeigenaren worden onderhouden (B-watergangen). Ook kan het waterschap de keuze maken al dan niet te schouwen: toezicht houden op het onderhoud door aanliggende grondeigenaren.

De omvang van de waterschapszorg verschilt in de voormalige beheergebieden van de fusiewaterschappen. U heeft besloten deze te harmoniseren en heeft in maart 2017 de uitgangspunten vastgesteld voor nieuw beleid. Vervolgens zijn zes beleidsvarianten onderzocht. Deze varianten verschillen voornamelijk wat betreft het aan- en afvoerdebiet van watergangen (het aantal liters per seconde dat de watergang gemiddeld aan- of afvoert) en de aan- of afwezigheid van B-watergangen.

Wij hebben zes verschillende varianten onderzocht.

Variant 1: 50 ltr/sec afvoer voor A-watgangen en geen B-watgangen

Variant 2: 50 ltr/sec afvoer voor A-watgangen en 10 ltr/sec voor B-watgangen

Variant 3: 35 ltr/sec afvoer voor A-watgangen en geen B-watgangen

Variant 4: 35 ltr/sec afvoer voor A-watgangen en 10 ltr/sec voor B-watgangen

Variant 5: 25 ltr/sec afvoer voor A-watgangen en geen B-watgangen

Variant 6: 25 ltr/sec afvoer voor A-watgangen en 10 ltr/sec voor B-watgangen.

Om de varianten goed te kunnen vergelijken is een analyse uitgevoerd waarbij onder andere is gekeken naar kosten, doelmatigheid, uitgangssituatie, consequenties voor belanghebbenden in het gebied en wijzigingen in de legger. In bijlage 1 is deze analyse uitgewerkt, in onderdeel 4 van deze bijlage is een samenvatting van de analyse opgenomen. Bijlage 3 bevat kaarten waarop voor elke variant inzichtelijk is gemaakt hoeveel watgangen van status veranderen.

Afweging en voorstel

De keuze van één bepaalde variant heeft gevolgen voor de burgers en bedrijven in het beheergebied van het waterschap Drents Overijsselse Delta. Het bepaalt namelijk of het waterschap ten opzichte van de huidige situatie zelf meer of minder watgangen gaat onderhouden en of de aanliggende grondeigenaren meer of minder watgangen gaan onderhouden

Op basis van de uitgevoerde analyse stellen wij voor te kiezen voor variant zes, met een gemiddelde maatgevende afvoer van 25 liter per seconde voor A-watgangen en een gemiddelde maatgevende afvoer van B-watgangen van 10-25 liter per seconde. Het onderhoud van de B-watgangen wordt uitgevoerd door de aanliggende grondeigenaar en het waterschap ziet toe op dit onderhoud middels een schouw.

De keuze voor deze variant betekent dat het waterschap ten opzichte van de huidige situatie zelf iets minder watgangen gaat onderhouden en dat de onderhoudsplicht van de aanliggende grondeigenaren voor een vrij groot aantal B-watgangen vervalt.

Deze keuze is gebaseerd op de volgende argumenten. Het waterschap wil de inwoners en bedrijven in het gebied goed faciliteren, maar minder controleren. Met de keuze voor variant zes wordt het mogelijk om met een iets lager kostenniveau de functies in het beheergebied goed te bedienen en de gevolgen van klimaatveranderingen nu en in de toekomst op te vangen.

Met het nieuwe beleid voor waterschapszorg verdwijnen de verschillen tussen de voormalige waterschappen, terwijl zich in het beheergebied beperkt veranderingen voordoen. De nieuwe situatie sluit goed aan bij de uitgangssituatie in beide gebieden.

Implementatie

Na vaststelling van het beleid door uw bestuur wordt dit uitgewerkt in het draaiboek voor de implementatie en een ontwerplegger waarop precies te zien is wat er gaat veranderen in het watersysteem. Implementatie vindt plaats nadat de legger is vastgesteld en de noodzakelijke inrichtingsmaatregelen en aanpassingen zijn uitgevoerd. Het draaiboek voor de implementatie wordt in het voorjaar van 2018 ter besluitvorming aan u voorgelegd en de ontwerplegger wordt in 2018 ter inzage gelegd. Gelijkzeitig worden in het beheergebied informatiebijeenkomsten georganiseerd.

BESTUURLIJKE AANDACHTSPUNTEN

Fusie en harmonisatie waterschapszorg

Directe aanleiding voor dit bestuursvoorstel is uw besluit om de waterschapszorg in de voormalige beheergebieden van de fusiewaterschappen te harmoniseren. Harmoniseren betekent dat de taakopvatting van het waterschap en de uitgangspunten en criteria voor het ontwerp van de legger in het hele beheergebied gelijk worden. Daarbij kiezen wij voor een eenduidig niveau van zorg waarmee we de functies in ons gebied doelmatig kunnen bedienen en waarbij het waterschap zeggenschap heeft waar dat nodig is. Met de keuze voor variant zes voldoen we aan het uitgangspunt van het fusierapport om het ambitieniveau van de voormalige waterschappen minimaal te handhaven.

Samenhang waterschapszorg met andere onderwerpen

- De Keur
In de keur staan de geboden en verboden vermeld die gelden in ons beheergebied. De nieuwe keur is in de zomer van 2017 vastgesteld.
- IBOOM (Inrichting en Beheer Op Maat)
Bij waterschapszorg gaat het om de WAT vraag: wat gaat het waterschap beheren en onderhouden? Bij IBOOM gaat het over de HOE vraag: hoe verricht het waterschap het beheer en onderhoud in het gebied?
- NBW / WB21 (normen wateroverlast)
In NBW/WB21 wordt vastgelegd hoe waterschappen omgaan met wateroverlast. In mei 2017 is het harmonisatievoorstel door u behandeld.
- Recreatief medegebruik
Ook recreatief medegebruik hangt samen met de A- en B-watgangen op de legger. In en rond A-watgangen heeft het waterschap bijvoorbeeld meer mogelijkheden om hierin te sturen. Het beleidsvoorstel voor recreatief medegebruik wordt gelijktijdig met dit voorstel aan u voorgelegd.

Monitoring en evaluatie beleid waterschapszorg

Tijdens uw vergadering in maart 2017 hebt u besloten het beleid voor de waterschapszorg te willen monitoren en dit te evalueren in 2020. Onderzocht zal worden of het beleid goed werkt en of wijzigingen in de omstandigheden aanleiding geven tot aanpassingen of aanvullingen in het beleid. Indien bijvoorbeeld geconstateerd wordt dat de gemiddelde hoeveelheid neerslag is toegenomen kan dat een reden zijn om de maatgevende afvoer van A- of B-watgangen te wijzigen. Overigens worden ieder jaar wijzigingen aangebracht in de legger. De legger wordt geactualiseerd op basis van Informatie uit het veld, aanpassingen in het systeem na uitvoering van inrichtingsmaatregelen en geconstateerde onjuistheden.

FINANCIËN

Waterschapszorg heeft financiële consequenties. Structurele kosten voor beheer en onderhoud en incidentele kosten voor inrichting van watgangen en grondtransacties. In Bijlage 1. onderdeel 3.2. Kosten is een uitgebreide toelichting opgenomen van de kosten die samenhangen met de harmonisatie van de waterschapszorg.

De structurele onderhoudskosten zijn berekend aan de hand van de begroting 2017. Deze kosten zijn in de variant zes circa € 250.000,- lager dan de huidige kosten. Belangrijkste oorzaak hiervan zijn de mutaties in de lengte van de A- en B-watgangen. De afname van de A-watgangen bedraagt per saldo circa 100 kilometer.

De incidentele kosten voor inrichting van watgangen en grondtransacties (transitiekosten) en de kosten voor implementatie van het nieuwe beleid zijn lastiger in beeld te brengen omdat deze niet systematisch in de begroting zijn vastgelegd. Deze kosten worden veroorzaakt door inrichtingsmaatregelen om B-watgangen, die wijzigen in A-watgangen, geschikt te maken voor de onderhoudssystematiek van het waterschap. Waar inrichting van watgangen leidt tot profielverbreding omdat de taluds flauwer worden is grond nodig van de aanliggende eigenaar. Deze kan dan aanspraak maken op compensatie. Overigens is het zo dat de incidentele transitiekosten van variant 6 naar verwachting lager zijn dan die van de overige varianten omdat variant 6 het dichtst ligt bij de huidige situatie. In het draaiboek voor implementatie worden deze transitiekosten verder uitgewerkt, dit draaiboek wordt ter besluitvorming aan u voorgelegd, voorafgaand aan de procedure voor de leggerwijziging.

RISICO'S

Aan de harmonisatie van de waterschapszorg is een aantal operationele en financiële risico's verbonden:

- De mogelijkheid bestaat dat projecten of maatregelen in voorbereiding of in uitvoering zijn, welke gebaseerd zijn op de huidige legger. Een aanpassing van de legger kan deze projecten of maatregelen overbodig maken, bijvoorbeeld als het aantal kilometers A-watgang afneemt. Beheermaatregel: projecten in uitvoering worden afgerond. Nieuwe projecten worden na het besluit van het Algemeen Bestuur getoetst op nut, noodzaak en gemaakte afspraken in het gebied in relatie tot het beleid voor waterschapszorg.

- Wijzigingen in het watersysteem worden altijd nauwgezet gevolgd door belanghebbenden. Reacties kunnen vooral worden verwacht in de volgende situaties:
  - een A-watergang wijzigt in B-watergang: de onderhoudsplicht wijzigt en de daarmee samenhangende kosten komen te liggen bij aanliggende eigenaren
  - A-watergangen of B-watergangen worden afgewaardeerd: er kunnen zorgen zijn over de aan- en afvoer van water in de toekomst.Beheermaatregel: Bij de harmonisatie van het beleid houden we zo goed mogelijk rekening met de belangen in het gebied. Daarnaast besteden we in het draaiboek voor de implementatie van de waterschapszorg veel aandacht aan de wijze waarop we communiceren in het gebied.
- In het gebied van voormalig waterschap Reest en Wieden is vrij recent nieuw beleid ontwikkeld voor waterschapszorg en in een aantal gebieden van voormalig waterschap Groot Salland is het onderhoud van de watergangen aangepast (B&O-visie gebieden). Een nieuwe wijziging zal niet overal in goede aarde vallen, temeer omdat ook het beleid voor beheer en onderhoud en recreatief medegebruik wijzigt. Beheermaatregel: De komende maanden besteden we veel aandacht aan een zorgvuldig implementatietraject, waarbij verspreid in het gebied ook een groot aantal informatie-bijeenkomsten wordt georganiseerd.
- De afvoerenkaarten zijn berekend met behulp van hydrologische modellen. Deze modellen bevatten foutenmarges waardoor de debieten op de afvoerenkaarten kunnen afwijken van de situatie in het veld. Beheermaatregel: de rekenmodellen zijn diverse malen door verschillende deskundigen gecontroleerd en de afvoerenkaarten zijn tijdens een aantal intensieve sessies uitvoerig doorgenomen met de gebiedsbeheerders en de peilbeheerders. Ter voorbereiding van de implementatie worden de A- en B-watergangen nogmaals geverifieerd voordat deze op de ontwerp legger worden geregistreerd.
- Dit voorstel is voorbereid en de verschillende varianten zijn geanalyseerd met het oog op het beleidsbesluit voor waterschapszorg. De volgende stap is het uitwerken van dit besluit, daarbij kunnen zich en aantal situaties voordoen:
  - o veel bezwaren tijdens de inspraakprocedure;
  - o vertragingen bij eventuele aanpassingen in het systeem;
  - o meer tijd nodig dan gepland om draagvlak te krijgen voor implementatie;
  - o meer tijd nodig dan gepland om de nieuwe wijze van onderhoud (IBOOM) te implementeren in gewijzigde situaties in het veld, nieuwe werkwijze voor beheer en onderhoud is nog niet geharmoniseerd.Beheermaatregel: na uw beleidsbesluit wordt een draaiboek opgesteld voor de implementatie van het beleid.
- De berekeningen voor de exploitatiekosten van de varianten zijn afgeleid uit de huidige begroting. De berekening van de implementatiekosten is gebaseerd op een inschatting van de wijzigingen in de lengte van de verschillende watergangen in het watersysteem en een inschatting van de kosten per kilometer gewijzigde watergang. De werkelijke kosten voor de implementatie kunnen afwijken van de berekende kosten. Beheermaatregel: ter voorbereiding van de implementatie wordt in het draaiboek aan de hand van de situatie in het veld bepaald welke inrichtingsmaatregelen vereist zijn en wat daarvan de kosten zijn.

COMMUNICATIE

Communicatie in het gebied:

- na het besluit van het AB verschijnt een persbericht;
- maatschappelijke organisaties en belangenorganisaties worden per brief geïnformeerd over de beleidsharmonisatie van Inrichting, Beheer en Onderhoud op Maat, waterschapszorg en recreatief medegebruik;
- na vaststelling van de ontwerp-legger worden inloop avonden georganiseerd in het hele gebied.

Een uitgebreide communicatieparagraaf wordt opgenomen in het draaiboek voor implementatie van de waterschapszorg.

ap

TOELICHTING

Voorkeursvariant zes

Wij adviseren u te kiezen voor variant zes, waarbij de gemiddelde maatgevende afvoer van A-watgangen 25 liter bedraagt en die van de B-watgangen 10 tot 25 liter per seconde. Dit advies is gebaseerd op een analyse van de zes verschillende varianten. In bijlage 1 bij dit voorstel zijn de gehanteerde systematiek en de analyse uitgewerkt.

Op basis van de analyse hebben de varianten vier en zes de voorkeur voor de waterschapszorg in de toekomst. De varianten 1, 3 en 5 voorzien niet in B-watgangen en leiden tot een terugtrekkende beweging van het waterschap in het beheergebied en tot aanmerkelijke wijzigingen in het watersysteem. Dat verdient niet de voorkeur gezien de afspraken die zijn gemaakt tijdens het fusieproces.

De varianten met B-watgangen (2, 4 en 6) verschillen enigszins wat betreft het serviceniveau dat wordt geleverd door het waterschap. Hier geldt: hoe groter het afvoercriterium, hoe lager het serviceniveau. Bij lagere afvoercriteria biedt het waterschap meer service omdat meer watgangen worden onderhouden door het waterschap, hier scoort variant zes beter dan variant vier.

Daarnaast voorziet variant zes in een robuuster systeem wat betreft het anticiperen op klimaatverandering. Deze variant biedt het waterschap meer mogelijkheden regie uit te voeren op de afvoer en de aanvoer van water dan variant vier doordat het zelf meer kilometers watgang onderhoudt.

Dit geldt ook voor regie op de waterkwaliteit: variant zes betekent meer onderhoud door het waterschap zelf en dus meer mogelijkheden te sturen op vormen van beheer en onderhoud.

Variant zes impliceert relatief weinig wijzigingen ten opzichte van de huidige situatie en maakt een vlotte implementatie van de beleidsharmonisatie mogelijk. Het maakt een goed uitvoerbare implementatie van het beleid mogelijk waar het gaat om aanpassingen in het systeem en het beheer en onderhoud van A- en B-watgangen in de toekomst.

Tenslotte biedt variant 6 goede mogelijkheden om maatregelen te nemen voor recreatief medegebruik in ons beheergebied.

Gezien het bovenstaande is het voorstel te kiezen voor beleidsvariant zes. Dit beleid biedt:

- een doelmatig watersysteem door een optimale combinatie van A- en B-watgangen waarbij het huidige serviceniveau niet terugloopt ten opzichte van de huidige situatie;
- per saldo geen toename van de structurele beheerkosten;
- een beperkte wijziging ten opzichte van de huidige situatie in de voormalige waterschappen wat betreft de indeling in A- en B-watgangen en al dan niet schouwen;
- goede mogelijkheden voor een uitvoerbare en verantwoorde implementatie van het beleid wat betreft de aanpassing in het systeem en het beheer en onderhoud;
- ten opzichte van de overige varianten meer regie voor het waterschap in het watersysteem, dat is van belang om te anticiperen op klimaatverandering en het geeft het waterschap meer mogelijkheden om invloed uit te oefenen op maatregelen voor de waterkwaliteit en het recreatief medegebruik.

Een uitgebreide analyse vindt u in bijlage 1 van dit voorstel "Toelichting zes varianten waterschapszorg", een samenvatting van de analyse is opgenomen onder punt 4 van deze bijlage.

Effect in de voormalige beheergebieden

Harmonisatie van het beleid is nodig om uiteindelijk te komen tot één legger voor het hele gebied. Daarbij past een zakelijke benadering. De aanpassing van de legger in de voormalige beheergebieden leiden tot wijzigingen in vergelijking met de huidige situatie en dat zal zeker tot reacties leiden.

De omvang van deze wijzigingen hangt af van de keuze van de variant voor waterschapszorg en de uitgangssituatie. Naarmate gekozen wordt voor hogere afvoeren in de watgangen zullen de wijzigingen groter zijn. Omdat ook de uitgangssituatie in de voormalige beheergebieden verschillend is zal de keuze voor een bepaalde variant in deze gebieden verschillend uitpakken:

Wijziging lengte A- en B-watgangen in kilometers in de voormalige beheergebieden en WDOdelta							
Zes varianten	Voormalig Reest en Wieden		Voormalig Groot Salland		WDOdelta		
	A	B	A	B	A	B	A + B
Variant 1 A50	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
Variant 2 A50B10	↓	↑	↓	↓	↓	↓	↓
Variant 3 A35	↑	↓	↓	↓	↑	↓	↓
Variant 4 A35B10	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
Variant 5 A25	↑	↓	↑	↓	↑	↓	↓
Variant 6 A25B10	↑	↓	↓	↓	↓	↓	↓
↓ lengte neemt af ↑ lengte neemt toe							

In het voormalig gebied van Groot Salland: een afname van de lengte van de A-watgangen bij de varianten 1, 2, 4 en 6 en overall een afname van de B-watgangen;

In het voormalig gebied van Reest en Wieden een afname van de A-watgangen bij de varianten 1, 2 en 4 en vrijwel overall een afname van de lengte van de B-watgangen.

Voor variant zes geldt: een lichte toename van A-watgangen in het voormalig gebied van Reest en Wieden en per saldo voor geheel WDOdelta een afname van de A- en B-watgangen.

De keuze voor variant zes leidt tot een afname van de totale lengte van de watgangen binnen WDOdelta met circa 1.100 km: circa 100 kilometer A-watgang en 1.000 kilometer B-watgang.

Een uitgebreid overzicht van de wijzigingen is opgenomen in Bijlage 1, onderdeel 3.1. "Impact in het gebied als gevolg van wijzigingen in de lengte van de A- en B-watgangen".

Implementatie waterschapszorg

In dit voorstel worden zes varianten gepresenteerd met variant zes als voorkeursvariant. Met uw keuze voor deze variant is het beleid voor waterschapszorg in de voormalige fusiewaterschappen geharmoniseerd. Vervolgens volgt implementatie van dit beleid. Er wordt een implementatieplan opgesteld waarin staat vermeld welke maatregelen genomen dienen te worden om het watersysteem aan te passen aan de nieuwe legger en om goed beheer en onderhoud in de toekomst te waarborgen. Ook wordt de legger aangepast, in de legger worden immers de A en B-watgangen vastgelegd. Het resultaat is een ontwerplegger die ter inzage wordt gelegd. Gelijktijdig worden informatie-bijeenkomsten georganiseerd. Ontvangen reacties worden verwerkt in de reactienota en tenslotte wordt de definitieve legger ter kennisneming geagendeerd in uw bestuur.

Waterschapszorg in de omliggende waterschappen

Ieder waterschap is uniek. In een poldergebied ziet het watersysteem er anders uit dan in een sterk hellend gebied, of in een beekdal. Het is interessant om een indruk te krijgen van de omvang van de waterschapszorg in onze omliggende waterschappen. Hieronder een overzichtje.

Waterschapszorg waterschappen Rijn Oost					
	Vallei en Veluwe	Vechtstromen	Rijn en IJssel	WDOdelta huidig	Variant 6
criterium	debiet	debiet	debiet	ha en debiet	debiet
A-watgang	>75 ltr/sec	>20 ltr/sec	>20 ltr/sec	>50 ltr/sec v.m. RW >25 ltr/sec v.m. GS	>25 ltr/sec
B-watgang	10-75 ltr/sec schouwen	n.v.t.	n.v.t.	>10 ltr/sec v.m. RW ≥ 2 eigenaren v.m. GS deel gebied schouwen	>10 ltr/sec schouwen
Ha beheergebied	246.000 ha	225.000 ha	200.000 ha	257.500	257.500
Km watgang	5.000 km	4.800 km	4.000 km	7.300 km	6.181 km

BIJLAGEN

1. Toelichting op de analyse van zes beleidsvarianten voor waterschapszorg.
(Dit is een belangrijke bijlage waarin de aanpak van het harmonisatieproces en de onderbouwing van de voorkeursvariant zes zijn uitgewerkt.)
2. Aandachtspunten implementatietraject en schouwen van watergangen.
3. Kaarten overzicht wijzigingen zes varianten: 1.A50, 2.A50B10, 3.A35, 4.A35B10, 5.A25 en 6.A25B10.
4. Uitgangspunten “Waterschapszorg waterschap Drents Overijsselse Delta” (vastgesteld in de AB vergadering maart 2017).

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris,
ir. E. de Kruijk

de dijkgraaf,
ir. H.H.G. Dijk